

Van de redactie...

Half december en bijna Kerstmis. De vierde editie van de VTB nieuwsbrief dit jaar ligt nog net op tijd op de mat. Durban is achter de rug. Voor de bossen heeft dat nog onvoldoende opgeleverd en onze voorzitter is behoorlijk in de lappenmand; helaas geen opbeurende woorden om 2011 mee af te sluiten.

Toch ligt er weer een aantrekkelijk nummer om bij de kerstboom rustig door te lezen. Natuurlijk, de Durban perikelen beslaan een groot gedeelte, maar ook kunnen we in de rubriek 'Post Uit' lezen over het opmerkelijke leven en werk van VTBer Peter Laban in Palestina. Er is overigens ook positief nieuws: een verslag over carrièreperspectieven in de bossenwereld en de rapportage over de succesvolle VTB Studiedag over 'Nieuwe Bossen'. Ondanks veel sceptische geluiden over herbebossing gaf de rondleiding op landgoed Schovenhorst een positief beeld van wat nieuwe bossen kunnen betekenen, hier, maar zeker ook in de tropen. Deze positieve insteek is er een om vast te houden in de dagen rond kerst en in het hele nieuwe jaar 2012. We wensen alle lezers een uitstekend jaar toe en wensen natuurlijk onze voorzitter Chris Geerling veel sterkte met zijn herstel!

COP-17: Top of Flop?

Het is weer zover. De COP-17 in Durban is nog maar net voorbij of de betrokken stakeholders buitelen over elkaar heen om hun mening over de resultaten te ventileren. Volgens overheden zijn er belangrijke resultaten geboekt, gastheer Zuid Afrika sprak zelfs van een historisch moment. NGO's als WNF en Greenpeace zijn echter teleurgesteld dat kansen weer eens onvoldoende benut zijn. Onderling waren overheden verdeeld en er waren uiteraard verschillende issues en standpunten. De EU wist zich deze keer gesteund door de minst ontwikkelde landen, de alliantie van kleine eiland-

staten en opkomende machten als Brazilië en Zuid Afrika, in haar positie dat alle landen moeten bijdragen aan CO₂ uitstootbeperking. Ontwikkelingslanden wezen erop dat ontwikkelde landen nog steeds te veel uitstoten en zich onvoldoende aan gemaakte afspraken houden. Er werd opgeroepen tot het overeenkomen van een nieuw legaal kader per 2015. Met name China en India voelen zich daardoor beperkt in hun ontwikkeling. Uiteindelijk werd een akkoord bereikt, dat het formuleringsproces van een opvolger voor het Kyoto Verdrag (dat tot 2017 of 2020 verlengt wordt) "gaande houdt". De 194 landen besloten te werken aan een document dat eist dat alle landen hun uitstoot moeten verminderen.

"...Gastheer Zuid-Afrika sprak van een historisch moment."

Een ander thema was de ontwikkeling van een Internationaal Klimaat Fonds dat ontwikkelingslanden vanaf 2020 met 100 miljard US\$ per jaar moet helpen om de impact van klimaatsverandering te verminderen. Men kwam niet verder dan besluiten over hoe dat Fonds ingericht moet worden. Waar het geld voor het Fonds vandaan moet komen is, ondanks de internationale toezeggingen tijdens de COP-16 in Cancún, nog niet uitgezocht. Daarmee lijkt de toekomst van het Fonds, vooralsnog onzeker.

Milieuorganisaties wezen op de grootschalige boskap in de tropen. Alleen al in Brazilië dreigen miljoenen ha bos te verdwijnen t.g.v. de nieuwe boswet die onlangs door de Senaat werd goedgekeurd. Ook is er zorg om het ontdooien van Permafrostgebieden, waarbij zeer veel CO₂ vrijkomt. De internationale gemeenschap wil de gemiddelde temperatuur met maximaal 2°C laten toenemen. Uitgaande van de huidige ontwikkelingen en de toezeggingen van individuele landen gaat dat 4°C

Column: Kerstcadeautje

Door Charlotte Floors

Het liefst zou ik deze column beginnen met een positief relaas over de uitkomsten van de COP in Durban, maar mijn hart ging er weinig sneller van kloppen. Sterker nog, terwijl de geliefde kerstboom alweer in groten getale is ingeslagen, blijkt de liefde voor natuurlijke bossen tanende. Niet alleen kerstbomenplantages lijken goede zaken te doen, ook plantages voor vastlegging van CO₂ zijn mateloos populair. Zo populair dat landen lijken weg te komen met het kappen van natuurlijk bos om er

vervolgens plantages op aan te kunnen leggen. In de huidige definitie van bos is een eucalyptusplantage ongeveer gelijkgesteld aan natuurlijk tropisch regenwoud. Zoals altijd met kerst, zijn de goede bedoelingen niet van lucht. Zo ook met REDD+. De plus lijkt in eerste instantie positief. Helaas zijn bij mij de vraagtekens die begin dit jaar rezen, nog steeds niet weggenomen. Er lijken behoorlijk wat haken en ogen te zitten aan de voordelen voor de lokale bevolking die op dit moment in dergelijke REDD bossen woont. Problemen met landrechten en het

voldoen aan bepaalde eisen van gesloten contracten zijn slechts enkele voorbeelden daarvan. Niet echt reden tot feestvreugde dus. Maar hopelijk kunnen we dit jaar, als we die boom met al zijn versiersels als centraal middelpunt aanschouwen in onze woonkamers, in het achterhoofd houden dat er aan de andere kant van de wereld mensen zijn die ook vol bewondering naar een boom kijken. Een behouden bos zou voor al die mensen die er voor hun levensonderhoud afhankelijk van zijn, een mooi kerstcadeautje zijn. ■

worden. We zijn er dus nog niet, en de discussie wordt “gaande gehouden”. Dat is op zichzelf natuurlijk mooi: COP-18 is in aantocht. Maar gezien de verhouding van de resultaten tot de kosten, tijd en directe CO₂ impact van zo’n conferentie met 15.000 deelnemers, rijst de vraag of het toch niet eens helemaal anders zou moeten.

Enkele dagen na afloop van COP-17 is Canada het eerste land dat aankondigt zich officieel terug te trekken uit het Kyoto Verdrag, met als reden dat de VS en China daar niet aan meedoen. Ook Rusland en Japan hebben kritiek en de vraag is welke landen zullen volgen. Dit onderstreept de noodzaak tot installatie van een nieuw legaal kader. Moet onze hoop dan toch maar gevestigd blijven op de COP-18? ■ **Paul Zambon**

Post uit... Ramallah

Bomen en water in de Levant

Als bodemkundige bosbouweconoom helaas niet veel bos gezien in wat nu de West Bank wordt genoemd, onderdeel van historisch Palestina, maar ook van de door Israël bezette gebieden. Hier en daar wat *Pinus halepensis* aanplanten uit de Jordaanse tijd van voor 1984. Overigens de olijfbomgaarden vormen een prachtig cultuurlandschap en met onze olijfpers maken we topkwaliteit olijfolie. Voor prachtige bossen moet je naar de bergen van Libanon, de bekende cederbossen, die

overigens ook steeds meer onder druk komen te staan door landbouw, droogte en vuur. Hier en daar in het noordwesten van Jordanië is er ook nog wat bos, meestal Aleppo-den, veelal in bosreservaten.

Werkend op het Regionale kantoor van IUCN in Amman had ik de supervisie over alle programma’s in die regio, waaronder het Protected Area Programma. Niettemin ben ik met uiteindelijk toch meer met “water” gaan bezighouden. Sinds 2002 woon ik in Ramallah, Palestina (3 jaar tussendoor in Amman). Eerst werkte ik nog een laatste jaartje voor ETC en daarna van 2003 tot 2007 voor CARE International als Regionaal Coördinator van het EMPOWERS programma. Dit programma heeft prima al onze Wageningse PRA, PTD en RAAKS bagage omgezet in een zeer participatieve methodologie voor ‘stakeholder-guided planning’ voor ‘local water governance’, zowel in Egypte, Jordanië als in Palestina (richtlijnen en documenten met veel ‘tools’ zijn te vinden op www.empowers.info). Direct daarna werd ik voor IUCN de Coördinator van het Regional Water Resources and Dryland (REWARD) programma waarvan ik daarna weer regionaal programma coördinator werd. Sinds april 2010 ben ik als freelance consultant weer terug in Ramallah.

Waar houdt een consultant zich hier mee bezig? Met van alles en nog wat: evaluaties, het schrijven van projectvoorstellen, training en organisatie coaching van NGOs, en o.a. heb ik een impact assessment van de Israëlische militaire restricties in

een bufferzone van meer dan 1 km in Gaza, waar alles wat hoger groeit dan 80 cm de week daarna wordt weggedoerd; dit betreft wel 25% van het landbouw areaal. De situatie is hier op zijn minst bijzonder te noemen. Elke keer binnenkomen op een 3-maands toeristenvisum, je echtgenote krijgt als Palestijnse geen toegang tot Oost Jeruzalem, tenzij ik op de nederlandse ambassade Sinterklaas daar moet vervangen en zij via de Nederlandse Vertegenwoordiging een special permit van de Israëlische bezetting ontvangt.

“De situatie is hier op zijn minst bijzonder te noemen.”

En het water hier? Palestina heeft in principe genoeg grondwater, maar krijgt slechts toegang tot maximaal 20%. De rest gaat naar Israël. De kans is niet klein dat in 40 tot 70 jaar al het oppervlakkige grondwater is uitgeput en dan staat Palestina droog. Toch gaan we begin 2012 ons nieuwe huis bouwen in de buurt van Bir Zeit University.

Groet uit het Heilige Land, waar zowel de grote kerken als de derde Moskee ter wereld het liefst van de kaart worden geveegd als het aan de Israëlische machthebbers ligt. ■ Peter Laban

CARTOON

Carrièreperspectieven...

Op 13 oktober jl. organiseerde de VTB in Utrecht de Tropical Forest Career Night 2011 (TFCN). Tijdens deze avond, spraken zes jonge professionals met een achtergrond in tropisch bos- en natuurbeheer over hun loopbaan tot nu toe. Onder de kandidaten waren promovendi, consultants en medewerkers van non-profit organisaties. De presentaties boden een kijkje achter de schermen van de jonge werkenden in de bossensector, en dat is uiteraard interessant voor studenten en net afgestudeerden. Zij kregen inzicht in de ontelbare keuzes die je tijdens en na je opleiding kunt maken. Als je het een beetje slim aanpakt kun je door stages en nevenactiviteiten (zoals bestuurslid van een studentenvereniging) al een streepje voor krijgen op medestudenten, en dat helpt weer bij de keuze voor een toekomstige werkgever. De bezoekers kregen uiteenlopende tips voor het vinden van een leuke stage of baan, variërend van het raadplegen van nuttige websites tot het bijwonen of actief deelnemen aan vakinhoudelijke seminars of symposia.

Als kersvers lid van de NB Commissie heb ik zelf met veel plezier deelgenomen aan deze TFCN. Ik vond het goed om te zien dat er studenten en medewerkers van verschillende instellingen op deze avond waren afgekomen. Al deze verschillende achtergronden in één zaal gaf een gemêleerd gezelschap met brede interesses. Zoals te verwachten, leidde dat tot boeiende discussies over de baankansen voor aankomende starters. Volgens mij was het een geslaagde en nuttige avond voor alle betrokkenen, die hopelijk het meest betekende voor de studenten die een loopbaan tegemoet zien in de (tropische) bossensector. Via deze TFCN kregen zij een goed beeld van de mogelijkheden binnen het werkveld, en - niet onbelangrijk - raakten zij bekend met de VTB. ■ Quirine Hakkaart

Terugblik op de VTB studiedag 2011

Op 21 oktober 2011 vond de jaarlijkse VTB studiedag plaats op landgoed Schovenhorst, met als thema: Nieuwe bossen voor mensen (New forests for people: sowing the seeds for tomorrow's forests). Ongeveer 60 deelnemers van binnen en buiten de VTB bogen zich gezamenlijk over de vragen óf en hoe nieuwe tropische bossen op duurzame wijze ontwikkeld kunnen worden en ook of deze niet een grotere rol dienen te krijgen in bossenstrategieën van o.a overheden, bedrijven en NGO's. Na inleidingen van dagvoorzitter Myrthe Haase (TPAC/SMK) en Rik Sools (VTB studiedagcommissie) werden 4 perspectieven gegeven op nieuwe bossen in de tropen door Harko Koster (WWF New Generation Plantations Project), Paul Hol (FORM International, commerciële & duurzame herbebossing in Ghana), Cora van Oosten (WUR-CDI/FNP, Forest Landscape Restoration) en André Eitner (FLO-Cert, smallholder agroforestry and carbon revenues). Elk perspectief werd bediscussieerd door de groep, voorafgegaan door een scherpe analyse van o.a. de duurzaamheidsaspecten, verwachte haalbaarheid en innovatief gehalte door Frans Bongers en Cathrien de Pater.

Er werd geconcludeerd dat de ontwikkeling van nieuwe tropische bossen een centralere rol moet gaan spelen in bossenstrategieën. Dit is hard nodig om te voorzien in de drastisch toenemende vraag naar grondstoffen als hout, pulp en papier, maar ook koffie, thee en cacao. Als de bakens niet om gaan zullen er al op korte termijn grote tekorten ontstaan. De op deze dag besproken benaderingen tonen voorbeelden waarin nieuw bos op een ver-

antwoorde manier wordt ontwikkeld en bijdraagt aan de productie van grondstoffen, de lokale en mondiale economie versterkt, klimaatverandering tegengaat en ecosysteemdiensten en biodiversiteit herstelt. Momenteel krijgen nieuwe bossen onvoldoende prioriteit, mede door een slecht imago en mislukte projecten. Toch dient naast het tegengaan van tropische ontbossing ook te worden ingezet op investering in nieuw bos, bijvoorbeeld via het Initiatief Duurzame Handel (IDH) en kennisontwikkeling om grote internationale doelstellingen (150-300 miljoen hectare extra bos in 2050) te kunnen realiseren. Nederland, als grote afnemer van grondstoffen uit de tropen heeft een lange termijn verplichting om duurzame productie aan de basis te ondersteunen. Hierin zijn nieuwe bossen niet weg te denken.

Vanaf de lunch werd er verder van gedachten gewisseld, ook tijdens een rondleiding over het landgoed. De geschiedenis van de bosaanleg op het landgoed gaf een mooie gelegenheid voor reflectie op herbebossing in de tropen. Hier bleek dat een zoektocht en juiste mix van kennis, ondernemerszin, doorzettingsvermogen en veel geduld een zeer armoedig gebied heeft getransformeerd in een mooi en bloeiend landgoed. Hopelijk levert de zoektocht in veel tropische bosgebieden ook zulke mooie resultaten op.

► Een volledig verslag van deze studiedag zal spoedig op de website geplaatst worden. ■ Rik Sools

Wie, wat, waar...

Op 16 februari wordt de Algemene Leden Vergadering van de VTB gehouden. ► Locatie: Gebouw Hora, Bennekomseweg 41, Horapark, Ede. Tijd: 16.00 tot 20.00 uur.

Colofon

Adres VTB: postbus 124, 6700 AC, Wageningen; **Website:** www.tropischebossen.nl;
Email: vereniging@tropischebossen.nl; **Redactie:** Paul Zambon, Henk Lette, Caspar Verwer, Charlotte Floors, Paul Hilligers, Quirine Hakkaart; **Email redactie:** vtbnieuws@tropischebossen.nl;
Layout: Caspar Verwer, Saskia Grootemaat

De taken van voorzitter Chris Geerling worden om gezondheidsredenen tijdelijk waargenomen door het bestuur.

De Vereniging Tropische Bossen heeft tot doel het creëren en onderhouden van een professioneel netwerk en het instellen van een dynamisch en effectief platform voor het verzamelen, kanaliseren en uitdragen van kennis en informatie over tropische bossen. Dit wil de vereniging bereiken door het stimuleren en faciliteren van contacten tussen mensen, die vanuit verschillende achtergronden en posities, geïnteresseerd zijn in duurzaam en maatschappelijk verantwoord beheer van tropische bossen.

Deadline voor het inleveren van artikelen voor de volgende VTB-Nieuws is 10 maart 2012